

Vergaderjaar 2016–2017

29 936

Regels inzake de beëdiging van tolken en vertalers en de kwaliteit en de integriteit van beëdigde tolken en vertalers (Wet beëdigde tolken en vertalers)

Nr. 41

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 10 oktober 2016

Tijdens het plenaire debat op 30 juni 2016 (Handelingen II 2015/16, nr. 103, item 11) over de invloed van het Eritrese regime in Nederland heb ik toegezegd u te informeren over de uitkomst van de lopende integriteitsonderzoeken naar Eritrese tolken met wie de IND samenwerkt.

Daarnaast heb ik u in mijn reactie op Kamervragen van 15 maart 2016¹ laten weten dat ik het proces dat de IND hanteert om de integriteit van tolken te waarborgen, door een externe partij binnen de rijksoverheid zou laten doorlichten. In deze brief informeer ik u over de uitkomsten van de integriteitsonderzoeken en de uitkomst van de procesdoorlichting. Hierbij treft u het rapport van ABD TopConsult «Integriteitsvaststelling en integriteitschending door tolken bij de IND» aan².

Uitkomsten integriteitsonderzoeken

In mijn brief van 3 november 2015³ heb ik u reeds laten weten dat de IND geen gebruik meer maakt van twee Eritrese tolken bij wie er sprake was van een sterke schijn van betrokkenheid bij het Eritrese regime. Vervolgens bent u in de eerder genoemde reactie op Kamervragen van 15 maart 2016 geïnformeerd over de aanpassing in de IND-gedragscode voor tolken⁴ en de actie die daarop volgde ten aanzien van de Eritrese tolken: alle 107 voor de IND werkzame Eritrese tolken werden uitgenodigd voor een persoonlijk onderhoud om de aanpassing in de gedragscode te bespreken.

¹ Aanhangsel Handelingen II 2015/16, nr. 1889

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

³ Kamerstuk 29 936, nr. 40

⁴ Bij deze aanpassing is, onder meer, de kring van personen waarmee de tolk banden heeft en waarover de IND moet worden ingelicht, uitgebreid. Ook is in de code verduidelijkt hoe de IND vervolgens handelt.

Dit heeft in een aantal gevallen geleid tot de conclusie dat nader onderzoek nodig was. De gesprekken en onderzoeken hebben geleid tot het volgende:

- drie tolken zijn niet langer ingezet door de IND omdat zij niet hebben gereageerd op de uitnodiging om de gedragscode te bespreken;
- één tolk had de verplichte VOG niet tijdig vernieuwd en is daarom niet langer ingezet door de IND;
- op basis van de gesprekken en andere informatie is een integriteitsonderzoek gestart naar twaalf tolken;
- hangende de onderzoeken zijn de twaalf tolken niet ingezet door de IND;
- de uitkomsten van de integriteitsonderzoeken zijn door een toetsingscommissie binnen de IND gewogen;
- naar aanleiding hiervan heeft de IND besloten drie tolken niet langer in te zetten en de samenwerking met de overige negen tolken te continueren.

Samenvattend houdt dit in dat de IND in negen gevallen heeft besloten een Eritrese tolk niet meer in te zetten, inclusief de twee tolken waarvan dat al eerder in 2015 was besloten.

Uitkomst doorlichting proces IND waarborging integriteit tolken

De opdracht om het proces door te lichten dat de IND hanteert om de integriteit van tolken te waarborgen, is uitgevoerd door ABD TOPConsult. Het onderzoek van ABD TOPConsult heeft zich gericht op vier deelonderwerpen:

1. de huidige procedure van integriteitsvaststelling;
2. de aanpak en reikwijdte van het onderzoek door Bureau Integriteit van de IND;
3. de bruikbaarheid van de gedragscode en gedragsregels voor tolken;
4. de informatiedeling met andere (VenJ-)organisaties over integriteitskwesties die tolken aangaan.

Een belangrijke vaststelling van het onderzoek is dat het aantal signalen van mogelijke integriteitsschending en daarmee ook het aantal integriteitsonderzoeken naar tolken gering is. Verder heb ik met instemming kennisgenomen van de conclusie in het rapport dat het proces van integriteitsvaststelling binnen de IND in algemene zin op orde is. Daarmee wordt bevestigd dat de gepleegde inspanningen ook tot de gewenste resultaten hebben geleid. Wel is een aantal aanbevelingen gedaan ter verbetering, waarop ik hieronder in ga. Alle aanbevelingen neem ik over.

Aanbevelingen

- Draag zorg voor een systematischer kennismakingsgesprek, waarbij de verslaglegging van het gesprek eenduidig plaatsvindt.
- *Borg het proces van integriteitsvaststelling van de tolk door één procesbeschrijving met de daarbij behorende standaardformulieren, waarin tevens de geactualiseerde handelwijze bij een melding of signaal over een gedraging van een tolk is opgenomen.*

Een nieuwe, gestandaardiseerde werkwijze wordt binnen afzienbare tijd geïmplementeerd.

- *Onderzoek de mogelijkheden om actiever de integriteit van tolken in het bestand te kunnen beoordelen met het doel beter te anticiperen op mogelijke integriteitskwesties. Hierbij kan gedacht worden om aan de hand van (landen)informatie te bezien of er aanleiding bestaat ten*

aanzien van bepaalde groepen tolken extra aandacht te besteden aan integriteit.

Binnen de IND wordt dit onderkend. Indien bekend wordt dat in een bepaald land van herkomst spanningen zijn die invloed kunnen hebben op (de perceptie van) de neutraliteit van tolken, zal de IND daar in een zo vroeg mogelijk stadium met tolken het gesprek over aan gaan. Voornoemde gesprekken met de Eritrese tolken zijn daar een voorbeeld van. Verdere mogelijkheden worden momenteel verkend. Deze mogelijkheden vormen een aanvulling op al bestaande initiatieven waarbij tolken meer proactief bewust te maken van integriteitsaspecten binnen de uitoefening van hun professie. Zo bestaat een dilemmatraining voor tolken binnen het tolkenbestand van de IND en worden standaard kennismakingsgesprekken met tolken gevoerd waarin onder meer de achtergrond van de tolk wordt besproken. Deze gesprekken spelen een belangrijke rol bij de beslissing een tolk wel of niet in het tolkenbestand van de IND op te nemen. Bovendien is de IND-gedragscode tolken, zoals boven vermeld, in 2015 aangepast. Hierin is onder meer expliciet opgenomen dat mogelijke banden van betrokkene, familieleden of bekenden met een regime waarmee vreemdelingen stellen problemen te hebben ondervonden in de weg kan staan aan verdere inzet als tolk voor de IND.

- *De ruime definitie van artikel 8 van de IND Gedragscode tolken behoeft geen aanpassing, mits het proces zorgvuldig is ingericht. De schijn van betrokkenheid van een tolk bij een regime zou onzes inziens moeten worden aangetoond met concrete aanwijzingen waaruit deze schijn valt af te leiden en zien op concrete handelingen van de tolk zelf. Aan de hand van casuïstiek in de dagelijkse praktijk, ook afkomstig van de voorkant van het proces, zal door de IND verder invulling aan het toetsingskader kunnen worden gegeven. De door het bevoegd gezag ingestelde Multidisciplinaire Commissie (MDC), die de uitkomsten van de integriteitsonderzoeken beoordeelt en het bevoegd gezag adviseert, is bij uitstek het gremium dat daaraan vorm kan geven. Aanbevolen wordt de ingestelde MDC structureel te handhaven.*

De IND is doende om ten behoeve van het toetsen van de integriteit van tolken een toetsingskader op te stellen. Het is wel belangrijk om op te merken dat de beoordeling van de schijn van banden met een regime een complexe toets is, waarbij er zich per definitie in de toekomst gevallen zullen voordoen die zich in een grijs gebied bevinden. Met het oog daarop zal het toetsingskader een «levend document» zijn, dat naar aanleiding van (de incidentele) individuele casuïstiek periodiek herijkt zal worden. Overigens wordt de ingestelde MDC, zoals aanbevolen, structureel gehandhaafd.

- *Draag vanuit het oogpunt van een consistente besluitvorming en het ontwikkelen en beheren van een afwegingskader zorg voor een centrale vastlegging van de casuïstiek (ook die aan de voorkant van het proces, t.w. de beslissingen die worden genomen over het al dan niet opnemen van een tolk in het tolkenbestand), de adviezen van de MDC en de door het bevoegd gezag genomen beslissingen.*
- *Draag zorg voor protocollering van de integriteitsonderzoeken naar tolken door BI, zodat toekomstige onderzoeken in alle gevallen volgens vooraf vastgelegde en beproefde methodes plaatsvinden. Onderzoeken dienen altijd door twee onderzoekers te worden verricht. Geef de MDC expliciet als taak mee de kwaliteit van het onderzoek van BI te beoordelen (countervailing power).*
- *Overwogen is te adviseren dat BI ook, op basis van het onderzoek naar de feiten, advies geeft aan het bevoegd gezag over te nemen maatre-*

gelen. Daar zijn geen principiële bezwaren tegen, wel praktische. BI ontbeert de betrokken deskundigheid, die wel aanwezig is in de MDC, om dit vorm te geven. Wel verdient het aanbeveling dat BI naast de weergave van de vastgestelde feiten en omstandigheden meer duiding daaraan geeft (waarom zijn de vastgestelde feiten relevant). Bij het formuleren van een advies kunnen de onderzoekers van BI vanuit hun betrokkenheid bij en kennis van het onderzoek een rol spelen. Dit zou tevens kunnen bijdragen aan het lerend vermogen van de medewerkers van BI. Een mogelijkheid om hier vorm aan te geven is om het secretariaat van de MDC te beleggen bij BI.

- Bureau Integriteit (BI) van de IND krijgt de taak om zich intensiever bezig te houden met advisering inzake trends in integriteitsschendingen en inzake vastgestelde dan wel potentiële kwetsbaarheden in bedrijfsvoeringsprocessen (waaronder de inzet van tolken). De adviesrol bij individuele onderzoeken is belegd bij eerder genoemde MDC. De MDC zal tevens functioneren als kwaliteitsbewaker van het onderzoek dat door BI is verricht. Deze taakverdeling wordt voldoende geacht om in de behoefte aan duiding en advies na een integriteitsonderzoek te voorzien. Zoals geadviseerd in het rapport zal het secretariaat van de MDC in de toekomst belegd zijn bij BI.
- *Ten aanzien van de informatie-uitwisseling wordt het Hoofd van de IND in overweging gegeven in gesprek te gaan met de Raad voor Rechtsbijstand teneinde gezamenlijk een samenwerkingsverband aangaande de tolken vorm te geven. Wat betreft de vraag of binnen het volledige VenJ-domein uitwisseling van informatie mogelijk moet worden gemaakt wordt geadviseerd dit mee te nemen in het bredere onderzoek naar de haalbaarheid en afbakening (wat centraal en wat decentraal) van een meer centraal beleid op het terrein van tolk- en vertaaldiensten.*

Een oplossing is gelegen in een samenwerkingsverband met een of meerdere andere organisaties, waaronder de Raad voor de Rechtsbijstand. Daarvoor is nader onderzoek naar haalbaarheid en afbakening nodig. Dit onderzoek, evenals de vraag hoe informatie-uitwisseling over tolken binnen het gehele VenJ-domein verbeterd kan worden, wordt meegenomen in het onderzoek dat ABD TOPConsult in juli 2016 is gestart en naar verwachting begin 2017 afrondt, in opdracht van de Bestuursraad VenJ. De hoofdvraag in dit onderzoek is welke vormen van centrale regie binnen het VenJ-domein verbeteringen kunnen bewerkstelligen ten aanzien van tolkdiensten.

De Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie,
K.H.D.M. Dijkhoff